Ч. 40. (10715). Львів, середа 24. лютого 1926. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 11—13 год. передпол. Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

За політику боротьби.

Розмова з послом Ґрінбавмом

(Від власного кореспондента.)

Варшава, 18. лютого.

Іцхак Ісаак Грінбаум, сойм́овий посол із м. Варшави від сіоністичної партії (фракції „Гітахдут"), один із найсільніших керманичів жидівського національного руху в б. Росії та нинішній Польщі, лідер опозиції проти угодової політики посла Райха і тов. — прийняв вашого кореспондента з надзвичайною ввічливістю, яку треба високо шанувати у людини, що серед навалу праці не може навіть у власній хаті встеретись настирливости газетярів. Після пояснення мети моїх відвідин у нього завязалась між нами ось яка розмова:

— Вам, пане после, мабуть відомо, що українське громадянство не є байдуже на ті шляхи, якими йде жидівська політика. Факт підписання т. зв. жидівсько-польської угоди вдарив нас Українців дуже прикро і це найшло свій вислів в одностайному відгуку цілої української преси всіх напрямків. Стверджуючи нині, що тодішній погляд української преси щодо повної реальної безвартности згаданої „угоди" та що наші передбачення мізерного кінця тої „угоди" були цілком вірні і правильні, українська преса з великим зацікавленням слідкує за ходом крізи в Жидівськім Колі. З окрема „Діло", яке я маю честь представляти, докладно зреферувало Вашу — так мовити — програмову промову на вічу у Львові три тижні тому. Однак будемо Вам вдячні, якщо зволите ще раз виясните в коротці: у чім суть нинішньої внутрішньої боротьби в Жидівському Колі та наскільки справа відношення до инших т. зв. національних меншостей грає у цій боротьбі ролю?

— Розходження у Жидівському Колі повстали й трівають на тлі дилеми: угода чи опозиція. В першому випадку треба розуміти мирну співпрацю з польським урядом та польською парляментарною більшістю, причім — треба це зазначити — приклонники тої угодової співпраці застерігаються, що проти инших національних меншостей не будуть виступати. Проєктована опозиція Кола має на увазі боротьбу одним фронтом з представництвами всіх инших непольських народів у соймі. Т. зв. угода Жидів з Поляками не прийшла випадково. Вона стоїть у тісному звязку з існуючими віддавна двома концепціями польської національної політики. Одна з тих концепцій, звана „лівою" („лівицевою") змагає до розбиття єдности фронту нац. меншостей від сторони т. зв. територіяльних меншостей, виходючи зі заложення, що відтіль більша небезпека для Польщі, що там мається до діла з селянськими народами, отже буцім то близшими для польських лівих селянських партій, і що розвязання проблеми територіяльних меншостей шляхом надання їм територіяльної (провінціональної) автономії дається з державно-правного погляду лекше зробити, ніж надання нетериторіяльним меншостям автономії персональної. Друга-ж польська концепція — „права" („правицева") хоче розбити національні меншости з жидівського боку. Автори й приклонники тої концепції кажуть, що з Українцями й Білорусинами взагалі ніяка угода неможлива, що ось Українці й Білорусини на кожному кроці маніфестують свої самостійницькі змагання, а за те Жиди завсіди є централістами, отже успокоєння жидівської опінії можна добути будь-якими уступками. Правиця признає, що переведення персональної автономії є складніше від територіяльної, але вона не бере в рахунок жадної з них; вона хоче заманити у свій табор приманою певних перспектив співжиття та обіцянкою усунути найяскравіші шикани. На жаль — як за часів премєрування Сікорського на гачок лівицевої концепції вдалося зловити Український Клюб, так само за часів володіння братів Грабських вдалася та (правицева) спроба з Жидами. Себто в обох випадках виявилося, що з польського боку (уряду й парлям. більшости) нема навіть щирої охоти поважно розвязати проблему й заперестати екстермінаційну політику й тому в обох випадках розчарування послідувало страшенно швидко.

— Ви зазначили, пане после, застереження жидівських угодовців, що вони, мовляв, не роблять нічого проти інтересів инших нац. меншостей. А яка Ваша думка?

— Я вірю у щирість тих людей, а проте є фактом, що тут ці дві лінії не дадуть погодити себе і що — як не як — жидівська угода з Поляками дійсно зачіпає інтереси Українців. Инша річ, що першими згрішили Українці своєю легкодушною вірою у щирість уряду Сікорського і цим ослабили також мій особистий авторитет в жидівському колі та дали атут в руки посла Райха. Нині річ іде не стільки про ревізію відношення Жидів до инших нац. меншостей, скільки про ревізію цілої ідеї спільного фронту.

— Отже Ви вважаєте що ідею спільного фронту практично можливою, реальною?

— Безумовно. Співпраця усіх національних меншостей не тільки існує, але є необхідною. Самі обставини силують до неї. Силою фактів — юридичної конструкції законів та виконавчих розпорядків — політика національного гнету не може припинитися у відношенні до якогось одного лише народу. Тому й оборона та боротьба мусить іти разом.

— А чи Ви, пане после, здаєте собі справу, що джерелом загострення жидівсько-українських відносин став не так сам формальний акт угоди Жидівського Кола з польським урядом, як факт, що Жиди є у нас, в українській Східній Галичині, польськими культуртреґерами, що вони своїми польськими деклараціями підчас т. зв. шкільного плебісциту причинилися до польонізації української школи, що вони надають польський зовнішній характер українським містам і містечкам, що вони борються органі-зовано — бо навіть при помочи чужого капіталу — проти спроб нашої економічної відбудови (нпр. поборювання наших кооператив) та — що найголовніше — що Жиди виховують нині на українській етнографічній території своїх дітей на польській культурі, у польському дусі. Чи Ви признаєте, що задля дійсно гармонійного співжиття українського й жидівського народу, замешкалого на одній українській землі, треба би усунути ці аномалії?

— Ми тут, виховані на терені завзятої боротьби поміж польською та російською культурою, прекрасно здаємо собі справу з небезпеки стати предметом визиску як знаряддя одної культури для винародовлення другої. І ми докладали всіх зусиль, щоби в тій боротьбі навіть несвідомо не стати знаряддям одної сторони проти другої, та не впасти в обійми одної з тих двох культур. І тому нпр. нині на Волині нема таких прикрих відносин, про які я ось чую від вас. Там іде боротьба за втримання гебрейських шкіл і розвивається процес творення власної жидівської культури. В Галичині повинна ділати краєва галицька сіоністична організація. Що вона робить для унормування усіх цих справ — мені невідомо, бо тутешні сіоністи не втручаються у домену галицьких сіоністів. У всякому разі це дуже прикро, коли воно є так, як Ви кажете...

— А як Ви думаєте: по чийому боці є дійсні настрої жидівських мас? Чим пояснити, що при голосуваннях в Жидівськім Клюбі подавляюча більшість голосів заявляється за політикою д-ра Райха, а лише відносна дрібка за Вами?

— Жидівські маси, які найболючіше відчувають на своїй шкурі екстермінаційну урядову політику та які стоять під впливами національної течії, безумовно не мають угодово-польських настроїв. Щонайвище, серед них почувається перевтома боротьбою за екзистенцію і бажання „передишки". Отою-то тугу за „передишкою" використано зручно для „угоди". Щож до відношення сил у жидівській парляментарній репрезентації, то тут грають ролю ріжні моменти. Передовсім ортодокси (т. зв. „Агуда") й купецькі кола не можуть рішитися на послідовну політику опозиції. Ортодоксам навіть дуже вигідно, коли Польща офіціяльно признає за жидівством лише віроісповідний характер, — вони нічого більше не бажають собі, а національної течії просто бояться. А купець не здає собі справи зі звязку поміж чисто економічними проблемами та цілістю жидівської проблеми. Наш купець не розуміє ще, що змагання видерти в Польщі з жидівських рук торгівлю, промисл і ремесло є суттю польської політики супроти всіх Жидів. Тому купці гадають, що національно-політичні питання лише ускладнюють боротьбу за економічні права. Зрештою я вже казав у Львові прилюдно, що політика групи Райха є для мене дуже часто просто незрозумілою і що під цим оглядом я розчаруваася у галицько-жидівських політиках.

— Чи на Вашу думку, пане после, нинішня польська національна політика може ще на довго втриматися? Які її вигляди?

— Чи вона трівати́ме довше чи коротше — якщо взагалі швидко не зміниться — її наслідки будуть для самої Польщі фатальні. Бо инших наслідків не може мати політика національного гнету. Якими будуть ці наслідки конкретно — нині не дається передбачити. Чи можна було предсказати форми російської катастрофи, яка проте всіми тверезими людьми вдавна передбачувалась?! В польському громадянстві м у с и т ь зродитись зрозуміння ситуації, тимбільше, що нині, при зміненій міжнародній коньюнктурі, не підлягає сумніву, що питання національних меншостей таки вирине на міжнародньому форумі. Колиж Поляки не розуміють і не зрозуміють цього — тим гірше для них.

— Змагаючи до обєднання непольського національного фронту, Ви, пане после, не тільки як теоретик, але також як практичний політик, певно маєте на увазі деякі практичні цілі на передбачену недалеку будучину, а як кол. творець 16-ки либонь думаєте і про вибори?

— Так, безумовно, що я рахуюся з найблизшими соймовими виборами. Ідея нової 16-ки посеред Жидів існує, хоча здається, що поважно про це ще не було мови. Цілком певне про якісь наради жидівського кола в цій справі не скажу, бо не знаю; виступивши з кола я не є в курсі його справ. Зазначу теж, що — всупереч поголоскам — я формально до нього не повернув ще. Щодо нового виборчого бльоку, то не треба забувати, що процес зріжничкування (диференціяції) розбив взагалі всі меншостеві клюби і мені невідомо, як до тої ідеї ставиться нині друга сторона та з окрема Українці. Одно для мене не представляє сумніву: що йдучи до нових виборів одинцем, без огляду на виборчу ординацію (стару чи евент. змінену на гірше), розбиті лісти нац. меншостей мусять рахуватися зі страшними перспективами.

— А як, по Вашому, закінчиться кріза в Жидівському колі?

— Нині там небувалий розгардіяш. Як він уладиться — трудно передбачити з огляду на нерішучість більшости. На перешкоді до визначення ясної політ. лінії стоїть теж економічна катастрофа жидівства, яка хвилює послів і висуває гостроактуальні економічні справи на перший плян. Зрештою настрої щойно кристалізуються.

— Накінець прошу Вас пояснити нам ласкаво, в чім саме суть вашої програми перманентного активізму?

— Моя програма: це постійна боротьба проти гнету, проти кривд. Ми не вирікаємось можливости переговорів, але заперестати боротьбу — зложити зброю — можем тільки після зреалізування постулятів повности рівноправнення, занехання екстермінаційної політики та виконання вимог національних меншостей...

На цім закінчилась близько 1½ години розмова, яка залишила в мене враження зустрічі з непересічною людиною, з небуденною індивідуальністю.

І. Невзин.

ських тремтаів не уневожнення. Панахиду відправив у митрополитальному соборі українською мовою о. архимандрит Полікарп, в асистенції чотирьох священиків і двох дияконів. Про бої під Крутами на Чернигівщині, де геройською смертю загинули кращі сини нашої Батьківщини, що кровю своєю освятили тоді тільки почату боротьбу з північним ворогом, виголосив о. архим. Полікарп високопатріотичне слово. Співав митрополитальний хор також українською мовою. Присутньої публики було багато, понад 200 осіб. Між присутніми видко було і представників братнього нам грузинського народу. *Л. Л.*

— Т-во „Просвіта" в Біоґраді. Пишуть нам зі столиці Югославії: Гурток українських емігрантів у Біограді покликав у січні п. р. до життя т-во „Просвіта". Наразі членів небагато, але є надія, що в короткому часі товариство збільшиться, бо українського елементу тут багацько; на жаль, тутешні еміґранти-Українці досі гуртувалися здебільша в ріжних російських організаціях або ходили самопас. Тепер усі наші земляки в Біограді і його околиці повинні вписатися до свого українського товариства і згуртуватися під синьо-жовтим прапором. — Бажаємо й від себе т-ву „Просвіта" в Біограді якнайбільших успіхів у його праці.

— З театрів на Рад. Україні. В харківській державній опері виставлено перший раз українською мовою „Севільського цирульника", в харк. держ. театрі російську комедію „Мандат" Н. Ердмана як премієру в українському перекладі. — Український театр в Одесі має проти сподівання величезні успіхи і набрав уже довір'я громадянства. Досі виставив він: „Композитора Нейля" Кауфмана, „Він" О. Вишні, „Полум'я" Луначарського, „Мандат" Ердмана, „97" Куліша, „Мазепу" Словацького, „Гріх" Винниченка, „Чорта в шинкарку" Кривошеєвського і „За двома зайцями". — Відомий директор театру й актор Т. Колесниченко, що ставився досі вороже до модерного українського театру, оголошує, що він „навертається" до нового театру і просить приняти його до трупи театру Заньковецької в Катеринославі. Уряд вволив його проханню.

— „Чудак учитель". Під цим наголовком помістили ми недавно нотатку про п. Т. Цюропайловича. Сьогодня дістали ми від нього письмо, в якому п. Цюропайлович простує, що він ніколи не говорив ані не писав, що цісарева Зита є „в нужді", ані не домагався від ціс. Вільгельма „виплати відшкодування". Дальше робить нам п. Цюропайлович предложення помістити в „Ділі" його три докази на твердження Фермата, з чим ми радимо йому звернутися до компетентних наукових установ.

— Ювилей болгарського вченого. Дня 31. січня п. р. відсвятковано в Софії урочисто 30-літній ювилей наукової діяльности проф. В. Н. Златарського. Народився він 1868 року в Трнові і студіював у Росії. Професорує у софійському державному університеті від його заснування; від котрьох років є ще й професором болгарського вільного університету. Є членом ленінградської, льондонської і празької Академії Наук, крім того від кількох років головою історично-фільольогічної секції Болгарської Академії Наук. Нині є В. Н. Златарський найбільш відомим болгарським істориком. Його спеціяльність — середні віки, з яких він подав багато студій що-до свого народу. Перед війною почала Болгарська Академія Наук видавати його праці, з яких досі вийшов перший том (більше 1000 сторінок) під назвою „Болгарія в середні віки". Також перед війною видано під керовництвом проф. В. Н. Златарського в кількох томах праці відомого болгарського історика М. Дрінова, бувшого професора харківського університету. Під керовництвом Златарського видало Історичне Т-во, фундатором і головою якого є він сам, 8 томів ріжних праць. Не мало питань з минувшини балканських Славян вияснили наукові праці проф. Златарського. — **Л. Л.**

— Лист до Редакції. В деяких польських часописах появилися провокаційні замітки про нібито заарештування мене в Торуні і припинення дальшого концертового туре хору. Категорично протестуючи проти цеї інсинуації, подаю до загального відома, що хор, не припиняючи абсолютно ні на один день своєї праці, обїхав під моїм керуванням без ніяких інцидентів більші міста Горішнього Шлеську, Познанщини й Помор'я. Дня 18. п. м. хор виступив з шестим концертом у Варшаві, звідки виїжджає на велику туру по містах Виленщини, Полісся, Холмщини й Волині. Винуватців у розповсюдженні провокаційних заміток притягну я до судової відвічальности. — *Дмитро Котко*, диригент Українського Наддніпрянського Хору.

— З церковної музики. Сьогодня, у второк 23. п. м. відспіває в соборі св. Юра у Львові, в 7. годині вечером „Львівський Співацький Гурток" під проводом п. Т. Купчинського в часі вінчання д-ра Романа Савойки концерти Дегтярева: а) Прийди от Ливана, невісто! б) Блаженні всі, в) Ісаіє ликуй, г) „Многоліттіє" (тав. царське) — твори досі у Львові ще не виконувані.

ДЛЯ РЕКЛЯМИ!

Щоби розвести наш вироби, негайно висилаємо по одержанні

зол. 2'00

без якихнебудь дальших коштів

50 штук

знаменитого мила тоалетного. Належитість поміщається також у почтових значках. — Відпродавцям 5 прц. опусту.

Торгов. Бюро „Express"
1296 Kielce Sk. p. 126. 1—2

Памяти доброї людини.

З приводу смерти о. Івана Литвиновича.

(Докінчення.)

Наш катетит, пок. о. Іван Литвинович, був спокійної вдачі, зрівноваженого ума, у слові й поведенні справжній джентельмен, супроти молоді з ангельською добротою серця і лагідністю, яка одначе не виходила поза межі його звання, через що на перший погляд видавався сухим, обовязковим. Такими то незрівненими, а в тодішніх педагогів незвичайно рідкими прикметами була наділена ця людина.

Своїм товаришам-учителям імпонував він зразковим, аскетичним життям, знанням не тільки свойого предмету, але й инших наук, головно клясичної фільольогії. Покійний не вживав алькоголю ні не курив тютюну, чим вирізняв себе дуже користно від инших професорів, які здебільш обовязково віддавалися цим життєвим пристрастям. Тоді вважалося атрибуцією гимназійних професорів проводити цілий вільний час в кавані чи шинку, де вони полишали нерідко й забрані з собою шкільні задачі учнів.

З причини свойого особистого такту й достойного поведення втішався пок. о. Литвинович найглибшими симпатіями у всіх, хто тільки мав нагоду з ним стрічатися. Цей аристократ духа потрапив зійти в низини буденного життя, відчитати скорботу душі гнобленого учня, заосмотрити рану задану йому суворою шкільною системою та направити не одного з тих, що вже заломлювалися під її тягаром. І то не тільки самими словами, але й ділами помагав він українській молоді. Своїми гарними прикметами як професор і людина умів він добути собі пошану не тільки у професорів, але й у самого директора. Його голос мав значіння на учительських зборах. Числився з ним і сам директор Керехярто. Це своє визначне становище вихіснував пок. Литвинович обильно для української молоді. За цілий час свойого учителювання він був її справжнім опікуном.

Уділюючи науки релігії в цілій гимназії, знав він усіх своїх учнів. Він мав їх записаних у своїх професорських записках, в яких нотував також висліди кожної головної конференції і з усіх инших предметів. Тому батьки залюбки звертались не до непривітного директора, а просто до нього, до катехита за інформаціями й радами і пок. Литвинович давав їх радо та інтервенював сам у професорів, коли тільки було треба. Для характеристики цеї сторінки мойого пок. катехита хай послужить факт, що навіть деякі польські батьки, яких сини потребували помочі в гимназії, не знайшовши її безпосередньо в дотичного польського професора, зверталися зі своїм ділом до нашого Литвиновича, хоча мали й свойого польського катехита, кс. Домбровського. Одначе цей останній, латинський священик, професор по професії, „і до танця і до ружанця", як польська поговірка каже, в нічому доброму не підходив нашому о. Литвиновичеві. Ми учні могли тут наглядно бачити вищість нашого Литвиновича. І він був нашою гордістю, нашим ідеалом доброго учителя.

В свому предметі, в науці релігії, був пок. Литвинович не вимагаючий. Він знав добре невиносимі відносини в нашій гимназії, він знав, який тягар науки накладали на нас, слабких учнів, инші професори, тому не вимагав від нас кування свойого предмету. Виклад його, догматики чи історії церкви, був ядерний, у приступній народній мові, і хто тільки уважав, а не писав випадково на його годині якої препарації чи иншої задачі, як це нераз лучалося, тому виклад вистарчав зовсім, не потребував навіть до книжки заглядати.

Литвинович не був Українцем. Він причисляв себе до староруського табору хоч не брав ніколи ширшої участи в політичному житті. Та його москвофільство було нам, Українцям, нешкідливе. Він ніколи не робив з цього приводу між учнями ріжниці, хоч дуже добре був поінформований про наші національні почування.

Між нами учнями були й „кацапи", тоді переважно попівичі, як українські учні походили головним чином з селянських і міломіщанських родин. Перші засібніші, на кращих станціях, краще одягнені, не один з них мав ще й понич в науці; други бідніші, нераз голодні, обідрані, вганяли з лекції на лекцію, щоб тільки заробити на прожиток та вдержати себе в школі. Тожто попри з нас кривав у науці. Не було також часу вчитися „память" Котецькому або робити ділі книжки і нової „кутілому" на новітну лектуру... З цього приводу сипалися на нас двійки, професори вивалували на конференції і нераз доводилося здобувати собі щойно промоцією свідоцтво першого степеня.

Все те знав наш Литвинович. Він розумів нашу біду і спішив радо з інтервенцією до дотичного професора. Йому вдавалося майже з правила врятувати нашу ситуацію, довести до вирівнання суперечних змагань між професорами й нами чи иншим шляхом чи додаткового іспиту, чи остаточно промові перед директором, а нерідко таки перехилити своєю особою терезку нашої загроженої судьби в нашу користь.

Коли сьогодня з перспективи пів століття гляну взад на тодішнє своє студентське життя, на шкільні відносини, коли в моїй памяти викличу образи своїх педагогів, які кували мій молодечий ум, то споміж них всіх виринає в моїй уяві світла стать цього духовника. І хоча ми розійшлися вже давно ідейно, хоча майже нічого спільного не вяже й не вязало нас в нашому пізнішому житті, то всеж таки у мене і певно у нас усіх вдержалося почування глибокої вдяки для пок. Литвиновича за те... що був доброю, дуже доброю людиною.

Микола Парфанович.

Від Ред.: Ці стрічки автора соціялдемократа на спомин свого гимназійного катехита й батька молоді набирають особливої актуальности з уваги на трагічну подію самовбивства репробованого матуранта, що мало перед кількома днями місце в українській гимназії того самого міста, в якому розвивав педагогічну діяльність пок. о. Іван Литвинович.

Василь Остапчук

член і б. господар майдану С-Б, член-основник спортового т-ва „Україна, стрілець У.Г.А. помер з 20. на 21. ц. м.

Подаючи цю сумну вістку взивається членів С-Б і спортові круги взяти участь у похоронах, які випадуть у вівторок 23. ц. м. о год. 2. попол. з дому при вул. Сикстуській 39 а).

Сокіл-Батько.

ОПОВІСТКИ.

Українськии Наддніпрянський Театр під дирекцією Н. Бойко.

Долина. Саля Народного Дому.
24.II. „Циганка Аза".
25.II. „Пан Гвардовський".
27.II. „Диббук".
28.II. „Маруся Богуславка".
1.III. „Без вини виноваті".

Готується до постановки: „Десять жінок — один муж", оперета на 3 дії Марса і Де-Валі ра, музика Kowera перший раз на українській сцені.

Адміністрація театру повідомляє, що диригентом театру заанґажований п. Генрик Левіцький. 1275 6—?

Репертуар Українського Наддніпрянського Театру під дир. О. Мітке-вич.

Рава Руська — саля „Сокола".
середа 24.II. „Ніч під Івана Купала".
четвер 25. II. „Ой не ходи Грицю".
Початок точно 7'30 вечером. 1210 12—?

Ширші сходини членів тов. „Союз Українок" у Львові відбудуться 23. п. м. о год. пів до 6. веч. в салі тов. „Бесіда" вул. Рутовського 22. На порядку дня реферат п. Олени Шепарович: „Фізичне виховання жінок" і дискусія в справі курсу для інструкторок. Проситься о численну участь. 1287 2—2

Курс інструкторок на села. „Союз Українок" у Львові при допомозі Товариств „Просвіта", У. П. Т., „Сільський Господар", „Українська Захоронка" і „Труд" устроює курс для інструкторок на села. Курс починається 5. березня (марта) п. р. і триватиме 5 місяців. Наука буде обнимати: Підготовку до культ.-освіт. праці на селах, основи кооперації, гигієну, ведення захоронок, науку крою і шиття та домашнього господарства. На курс приймається кандидатки з укінченим семинарем. Першенство мають зредуковані учительки і учениці шкіл У. П. Т. Місячна оплата виносить 30 зол. Учениці мусять самі подбати про приміщення. По укінченні курсу учасниці будуть заняті як учительки курсів крою і шиття по селах і провідниці діточих садків. Письмені зголошення надсилати до „Союзу Українок" Львів Рутовського 22/I., устно зголошуватися також щоденно від 10—12 рано. Впис замикається з днем отворення курсу т. є. 5. березня (марта) ц. р. — За Головний Виділ „Союза Українок": *М. Донцова* голова, *М. Бурин* писарка. 1301 1—5

Дрібні оголошення.

АСКУЛЬТАНТ судовий, одружиться з інтелігентною панною, що є власницею сільської посілости, або має віно віддане майно. Річ трактується поважно і інформації Poste-restante Павло Плосконь Сілинець. 1212 3—3

ФОТОГРАФУЙТЕСЯ у своєму ательє „СПОРТ", Львів, Оссолінських 6. Ціни знижені. Фотографії до легітимацій виконується негайно. 1273 а) 2—2

ХТО знав би, де перебуває тепер Михайло Гаврильців, бувший студент медицини, котрий в році 1919—20 був в таборі полонених в Ланцуті, проситься, щоби подав його адресу до Адміністрації „Діла". 1297 1—?

МУЖЕСЬКИЙ КРАВЕЦЬ приймає всякі роботи. Одяги виконує по найновішим моделям по найдешевших цінах. Жовківська 117. Іван Капак. 1294 1—?

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Спеціяліст недуг очей

д-р Б. Рапп

після спеціялізації на віденській і львівській клініках, повернув і ординує в окулістиці та недугах вух, носа і горла
1278 5—10
в Коломиї, Миихівка 1.

Спеціяліст недуг легенів, серця і жолудка
д-р ФЕЛІКС ГАН
Львів, Городецька 46. Телефон 834.
пересвітлення Рентґена. Лічення лямпою
1231 „Sollux" і кварцевою лямпою. 5—8

Перльмуттера Ультрамарина

є найліпшою і найвидатнійшою фарбою до білля, вапна і для малярських цілей
1269 2—5
скрізь до набуття.

Панове! Найпевніші і найліпші гигієнічні спеціяльности гумові, передвоєнної якости, гарантія за кожду штуку. Тузин зол. 4'00. висилка на провінцію відворотно цілком дискретно за послідплатою

С. ФЕДЕР
1270 **Львів, Сикстуська 7.** 2—30

Загальні Збори

Філії „Просвіти" ім. Т. Шевченка у Львові (для міста)

відбудуться в неділю дня 28. лютого н. р. в год. 5 вечером в Бібліотеці Товариства „Просвіта", Ринок ч. 10. II. поверх (через ганок) зі слідуючим порядком денним: 1) Відчитання протоколу, 2) Звіт уступаючого Виділу, 4) Звіт контрольної комісії і уділення абсолюторії, 4) Вибір нового Виділу, 6) Реферат про значіння бібліотек, 6) Внески і запити.

Проситься о численну участь.

За Виділ Філії:
О. Терлецький вр. голова. *Подляський* вр. секретар.
1285 2—2

II. Звичайні Загальні Збори

Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові

відбудуться в четвер 11. березня (марта 1926 р. в год. 5-ій поп. п. в льокалі Парцеляційного Банку „Земля" у Львові, Ринок 43. I. поверх.

Денний порядок:

1) Відчитання протоколу попередніх Загальних Зборів.
2) Звіт Управи.
3) Звіт Ревізійної Комісії.
4) Вибір 6-ох членів і 2-ох заступників членів Управи в місце вильосованих і уступивших.
5) Вибір Ревізійної Комісії.
6) Внесення і запити членів.
7) Реферат про еміґрацію.

За Управу:
Микола Заклинський
1295 1—1 президент.

Позір Підгаєччина!

Звичайні Загальні Збори Товариства Філії „Просвіти" в Підгайцях відбудуться дня 1. березня (марта) 1926, року о год. 11. перед пол. в льокалі Тва. **Виділ.** 1299 1—1

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Накладом Видавничої Спілки „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

АҐРУМІНА природний цитриновий екстракт, заступає цілком сік цитрину, до чаю, лемоняди, капусти, борщу і т. п.

Дешеве, здорове, смачне, практичне.

1247. Жадайте у всіх складах —535 „Народної Торговлі“.

Наступник Круліковського.

Ідеал польського комуніста. — „Добрий Поляк“ і „добрий громадянин“. — „Непересічна постать“. — Заперечення Варського.

В останніх днях явився в польському соймі наступник Круліковського — пос. Адольф Варський-Варшавський. Досить довго колотилася справа наступства по пос. Круліковськім в огляду на те, що А. Варський-Варшавський, один з чолових представників колишньої соц. демократії Польщі й Литви, займав угодове становище у відношенні до ППС. на підкладі єднання польського робітничо-класового руху.

В розмові з представником „Нов. Кур. Пол.“ пос. Варський зазначив, що він тільки не встрявав у боротьбу, яка велася між послушною Комінтернові більшістю К. П. Р. П. (Ком. Партії робітничої Польщі) і угодовою (національно-польською) меншістю. Наслідком того був наступ більшости на нього. Тепер наступило вже примирення між Варським і більшістю, якого безпосереднім наслідком є вислання Варського до сойму,

„щоби він став на чолі комуністичної фракції, віддаючи їй своє знання, культуру і досвід, якого не мають негуючі польського духа соймові комуністи.

— Чи на вашу думку — питав представник „Нов. Кур. Пол.“ пос. Варського — більшість комуністичної фракції зуміє відчути болі і турботи польського робітника.

— Правда, що Скрипа (дотеперішній керманич ком. пос. фракції. — Ред.) є Українцем, але через те не можна його відсуджувати від польськости“.

В дальшій розмові намічений голова комун. посольської фракції мав заявити:

„Комунізм — що правда — можна вважати російським продуктом, але вже час, щоби польське громадянство позбулося пересудів на тому підкладі. У польсько-російській господарській співпраці бачу будучину Річипосполитої. Шлях на Схід, дорога до Росії, що відчуває товаровий голод, а не господарська неволя у трестів, ось що повинно бути програмою керуючих державними мужів Польщі. Кращою є чесна співпраця двох сусідних народів, співпраця, що зміцнює мир, ніж чуже господарське ярмо.

— Буде це шлях до леґалізації комунізму в Польщі — додав представник „Нов. Кур. Пол.“

— Але прошу не відповідати, що тому я є стороником співпраці з Росією. З мене говорить не лише комуніст, але й добрий громадянин Річипосполитої. Чи думаєте, що комуністи не можуть бути добрими Поляками?“

Вільші представник „Нов. Кур. Пол.“ просто захоплюється цим кредом польського комуніста. Він зазначує, що той „старший, сивий пан (Варський має до 60 літ), старанно зачесаний, з глибокими, думаючими очима є зовсім инший, як його „товариші-авантурники з комуністичної фракції“. Він не фанатик, тільки „добрий Поляк“ і „добрий громадянин Річипосполитої“. Вже це одно дає йому основу конклюдувати: „на горизонті нашого парляментарного життя являється непересічна постать“.

Та ці похвали не припали до вподоби погодженому з більшістю ком. пос. Варському-Варшавському. Сьогодня одержали ми у звязку з тією розмовою таке письмо (очевидно, по польськи):

„До Редакції „Діла“. Вічливо прошу помістити у вашому часописі отсю нотатку: Пос. Варський-Варшавський комунікує, що поміщене в „Новім Курєрі польськім“ (ч. 19 з дня 19. лютого ц. р.) інтервю є вже є фантастичною видумкою репортера.

А. Варський-Варшавський.

І терор не все помагає.

Після виборів в Румунії.

Переведені в неділю 21. п. м. громадські вибори в Румунії скінчилися великою поражкою урядових партій. Вислід виборів у містах є для правительства крайне некорисний. Так у Букарешті перейшла опозиційна лиска великою більшістю у всіх виборчих округах, бо опозиція здобула 16.329, а правительственні партії тільки 7.328 голосів. Такої самої поражки діждалося правительство у всіх більших містах, прим. у Яссах, Галаці, Чернівцях, Кронштадті, Германштадті, Темешварі, Констанці й ин.

Число голосів, відданих на правительственні партії, не доходить навіть до половини тих голосів, що впали на кандидатів опозиції. Доказом сильного невдоволення з уряду і його політики є хоч би це, що в Бесарабії не перейшли правительственні партії ні в одному місті. В Трансильванії перейшли урядові партії ледви в кількох незнаних місцевостях, не дивлячись на те, що правительство заключило було там виборчий пакт з мадярською меншістю. Те саме явище слідне в цілій державі. Не диво, що одушевлення опозиційних груп і фракцій велике, тимбільше, що уряд допускався й нечуваних виборчих надужить, щоб тільки перепертн своїх кандидатів.

Самі вибори відбулися доволі спокійно. В Букарешті й инших більших центрах було сконсигноване військо й поліція, але цим разом до пролиму крови якось не прийшло. Дня 26. ц. м. відбудуться ще тісніші вибори в 20 містах, які — як загально надіються — випадуть також некорисно для уряду. Наслідком цієї поражки уряд Братіяну мабуть небавком уступить.

Боротьба з гуманітарністю.

Поліція лівідує Кр. Комітет допомоги „Голодному Селу“.

В понеділок (22. ц. м.) явилася в будинку „Просвіти“ поліція, шукаючи за Краєвим Комітетом допомоги „Голодному Селу“. Виказавшись уповажненнями перевести ревізію, поліція переглянула в приваті голови Комітету д-ра Дмитра Левицького і секр. Мих. Струтинського деякі папері і забрала з собою до „дальшого урядування“ всі акти комітету та його печатку.

Гуманітарна діяльність, ведена Українцями, є — очевидно — в Польщі заборонена. Видно влада стоїть на тому становищі, що вона так дбає про інтереси села, так піклується голодними, що яканебудь приватна ініціятива є тут зайва. Головно зайвою є ініціятива з українського боку. Виходячи з такого розумного становища, влада (воєвідство) заборонила перетворити тимчасовий комітет в постійну установу і припинила дальшу діяльність комітету. Це можнаб ще зрозуміти, але на якій основі поліція конфіскує акти комітету, установи, що досі наскрізь леґально проводила свою діяльність?

Цеї дивовижної поведінки хіба не слід пропускати плазом. Комітет повинен доходити свого права у вищих інстанціях, а крім того звернутися до Міжн. Черв. Хреста. Без сумніву сіллю в оці польської влади є те, що селяне Рад. України допомогли своїм голодним братам під Польщею кількома ваґонами збіжа. Це була тільки відплата за допомогу, яку наші селяне дали своїм заабручанським братам в часі великого неврожаю на Наддніпрянщині. Розуміємо, що це може не подобатися польській владі, одначе не повинно бути товчком до репресії.

Памятаймо! Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!!

Ощадність на шкільництві.

22. II. на засіданні бюдж. комісії польського сойму радили над буджетом мін. просвіти й віроісповідань на 1926 р. Реферував буджет пос. Римар. Поважні зміни зайшли в нар. шкільництві. Впровадження „язикових законів“ у 8 сх. воєвідствах принесли зміни в кількох тисячах шкіл. Загалом зменшилося число нар. шкіл. Видатки на просвіту внесено в 1926 р. 270 міл. (в 1926 р. 315 міл.). Дальше пос. Римар наповів багато змін для заощаджування, щоби все те перейшло на позицію „будови народн. шкіл“. В 1925 р. мала ця позиція 10 міл. зол. тепер її нема зовсім. Зредуковано цілий інвестиційний буджет. Жертвою редукції впаде 9 етатів візитаторів, 30 заст. інспекторів, 96 секретарів, 351 возних і післанців. В нар. шкільництві предукується 1000 учителів, 750 заст. учителів і якесь число служби. Замкнеться 34 препеґанди на заг. число 42, учит. семінарів 6. У середнім шкільництві зредукується 70 учит. етатів, 20 лікарів, 15 возних, зачиняться теж 6 ґімназій. Фахове шкільництво не зредукується. В вищому шкільництві не обсадиться 26 катедр, 40 асистентів, 5 урядників, 10 служби.

Після промови пос. Римара почалась дискусія. Промовляли пос. Новіцький (Визв.), Вигодзький (Жид), Сокольніцька (ЗНЛ), Хруцький (Український клюб).

Промова Хруцького.

Пос. Хруцький гостро критикував діяльність мін. просвіти Грабського, опісля виступив із внесенням на висловлення міністрови Г. заяви недовіря, скреслюючи 100 зол. із його буджету. Крім цього виступив пос. Хруцький з внесенням вставити до буджету суму 2 міл. 600 тис. зол. на Український університет із осідком у Львові.

Мін. Грабський заявив, що твердження пос. Хруцького, начеб уряд приготовив прерогативи президентови і мін. просвіти у відношенні до правосл., є неправдиве. Мін. внесе проєкт, на основі якого правосл. духовенство одержить платню.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Експозе мін. скарбу.

Дня 23. II. на засіданні буджетової комісії виголосить мін. скарбу Здзеховський експозе про фінансове положення й предложить проєкт закона про обмеження деяких міжбанкових операцій.

Ендеція за зміною конституції і виб. ординації.

Резолюції нач. ради ЗЛН. жадають зміни конституції: 1) виконуюча влада повинна бути скріплена, 2) устрій держави повинен бути примінений до нар. потреб і має містити ґарантії проти безкарности ворожих для Польщі револ. змагань комуністичних і протидержавних партій, виступаючих проти державних елементів. У найблизшому часі слід перевести зміну виборчої ординації до сойму і сенату, яка забезпечила би державі його „народовий“ характер і вможливила би створення сильного уряду.

Штреземан жадає ґарантій.

Праська преса повідомляє, що Штреземан поручив амбасадорам у Льондоні й Парижі зажадати дипл. ґарантії, що Польща взагалі не одержить постійного місця в Раді Союза Народів.

Виїзд польськ. послів до Естонії.

Дня 22. II. виїхала прогулька польських послів до Естонії: Дембський (Пяст), Хацінський (ХД.), Баранський (Клер.), Недбальський (Пяст) і Чапінський (ППС.).

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 7·09 — 7·10 канад. дол. 7·08 — 7·10, чеські кор. 0·23·50 — 0·24·00, авcтр. шил. 0·39·50 — 0·40·00, франц. фр. 0·29·50 — 0·30·00, фр. швайц. 1·30 — 1·35, анґл. фунти 36·00 — 37·00.

Золото. 20 кор. 30·50 — 31·00, 20 франк. 28·00 — 28·50, 20 марк. 35·00 — 35·50, 10 руб. 37·00 — 38·00.

Срібло. Австр. кор. 0·62·00 — 0·67·00, 5 кор. 3·25 — 3·35, фльорени 1·67 — 1·72, рубл. 2·60 — 2·70, рубель дрібних срібних 1·3, — 1·35.

Збіжжя.

Пшениця колена з 1925 р. 16·00 — 39·00 жито галицьке з 1925 р. 24·00 — 25·50, ячмінь ґалицький бров. —.— до —.—, овес гал. 23·50 — 24·00.

Українські вишивки

20 аркушів з многими ріжнокрасними взорами до вишивання на гарнім папері і в твердій оправі — ціна 25 зол.

Замовляти в Українській Книгарні й Антикварні у Львові, вул. Рутовського ч. 22. 1173 11—16

НОВИНКИ.

— **Конфіскаційний біланс за січень.** У січні було в Польщі 42 конфіскати українських газет, 21 польських, 2 жидівських, 2 німецьких і 1 конфіската білоруської преси. Як бачимо, то в цій ділянці Українці все ще на першому місці. Занотуємо ще на вічну памятку, що на саме тільки „Діло“ і „Свободу“ припало в січні 21 конфіскат, себто половина конфіскат, що впали в тому місяці на всю українську пресу.

— **Арештування у Львові.** У Львові при вулиці Шептицьких ч. 17 арештувала поліція українських академіків Миколу Марічака, Сидора, Стефана й Івана Заворських і Дмитра Якушка. Польські газети подають, що нібито при ревізії найдено у них багато „компромітуючого матеріялу“, статут „Української збройної військової організації“, та що арештовані мали взаємини зі штабом української військової організації у Берліні.

— **Ґен. Шептицький перед ґен. судом.** 22. II. відбулася перед генеральським судом розправа проти ґен. Шептицького за участь у двобою проти ред. „Голосу Правди“ Стпічинського. Ґен. Шептицький заявив, що почувається ображеним на офіц. чести й міг би змити цю образу лише зброєю. Суд увільнив ґен. Шептицького.

— **Крадіж муніції з варшавської цитаделі.** „Кур. Червони“ повідомляє, що з варшавської цитаделі вкрадено 17 тис. крісових набоїв і 240 алярмових ракет. Підозрівають, що весь той засіб вивезено моторовим човном. Вислою у незнаному напрямі.

— **Бояться статистики!** Всі міські школи дістали такий обіжник: Rada szkolna miejska, L. 924/926/R. S. M. We Lwowie, dnia 15. lutego 1926. Do Dyrekcyj szkoł powszechnych publicznych i także prywatnych z prawem publiczności we Lwowie. Wobec wypadków zbierania przez niepowołane osoby dat, dotyczących frekwencji dzieci polskich i ruskich w szkołach powszechnych, zwraca Rada Szkolna Miejska na polecenie Kuratorjum O. S. L. z 10 lutego 1926 r. Nr. 3942/25 uwagę Dyrekcji, że udzielanie komukolwiek tych dat tak przez Dyrekcje szkół jak i przez poszczególnych nauczycieli bez zezwolenia Rady Szkolnej Miejskiej jest niedopuszczalne, gdyż zbieranie dat statystycznych i dalsze ich użytkowanie należy wyłącznie do kompetencji władz państwowych. Nad zastosowaniem się nauczycielstwa do powyższego okólnika zechcą Dyrekcje czuwać i donosić Radzie Szkolnej Miejskiej bezzwłocznie o każdem ujawnionem jego przekroczeniu. — St. Dańcewicz w. r. O. Nr. 13/926.

— **Православний митрополит береться до політики.** Як повідомляє газета „За Свободу“ з дня 19. ц. м., православний митрополит в Польщі Діонисій задумує видавати газету в російській мові. Орган має бути політичний, редагуватиме один з урядовців митропол. канцелярії. Газета почне виходити з березня місяця ц. р., друкуватиметься в синодальній друкарні і служитиме потребам нібито православного населення Польщі. Цікаве, якому насе ленню служитиме газета, коли велика більшість православного населення Польщі є Українці, а ще цікавіше, який політичний напрямок прийме цей орган. Чи не краще було би друкувати відразу по польськи? Принаймні менше праці було б С. Грабському в читанні цього „русского“ органу. — *Л. Л.*

— **З варшавської української колонії** пишуть нам: В неділю 14. лютого ц. р. відбулася тут панахида за полеглих в бою під Крутами і всіх, що впали у визвольній боротьбі за Українську Державу. Комітет мав думку відправити панахиду ще 29. січня ц. р., себто саме в день тих великих роковин, але стрінув недогідне

Еміґраційні пройдисвіти.

Еміґраційна горячка є не лише наслідком важкого й безвиглядного положення українського селянства, але й випливом еміґраційної психози. Найріжнородніші пройдисвіти мандрують від села до села, малюють рожевими красками відносини й легкість доброго заробітку в екзотичних полудневоамериканських країнах, записують на виїзд та стягають грубі оплати від готових до виїзду.

Ми вже занотовували, що такі пройдисвіти гуляють по наших селах (як от в ліському повіті) без ніяких перепон з боку влади. Знову ж, як нас інформують з Волині, там кружляють обманці иншої породи. Латинські країни полудневої Америки є на Волині маловідомі, вони — так сказатиб — не мають там популярности. Селяне б. російської України тягнули на поселення на Схід. І сьогодня вони в першу чергу рвуться туди, хоч звільна промощує собі там шлях і думка про Канаду. Цю тягу до Сходу використовують на Волині і в суміжних з нею повітах якісь наганячі і записують охочих до виїзду на поселення на ґрунтах колишніх поміщиків на Україні, що під цю пору перебувають на еміґрації (головно в Польщі). Вони навіть обіцюють за гроші доставити готову „купчу" на землю (контракт) і — розуміється — збирають вже заздалегідь задатки.

Пропаганда за постійним виїздом відбувається в двох напрямках: до полудневої Америки і на Схід. Мета її ясна: заабсорбувати населення еміґрацією, поширити еміґраційну горячку, викликати еміґраційну психозу, щоби відвернути увагу українського населення від всіх актуальних справ, економічних і політичних, а в першу чергу від земельної справи. Про з а р і б к о в у (сезонову) еміґрацію зовсім глухо. Про це не говорять підозрілі агенти, не аґітують за нею, їх завданням тільки одно: викликати ґін в напрямі постійної, поселенчої еміґрації. Бо тільки тим способом можна відтяжити перенаселену країну, бо тільки тим способом можна здійснити польський кольонізаційний плян. Чим менше буде голодних на землю українських селян, тим більше буде землі для польських кольоністів.

На ці підходи повинно звернути сторожку увагу все наше громадянство. Українська популярна преса повинна вияснити мету підпольної еміґраційної аґітації, а наші священники повинні перестерегти селян перед толерованими владою обманцями і пройдисвітами.

Коли зважимо, що еміґраційну психозу викликають крім звичайних дурисвітів, які просто бажають заробити на селянській несвідомости, висланці польських партій (які „записами" на виїзд побільшують свої партійні фонди); коли звернемо увагу на поголоски про нові вибори і загальний наступ ендеків, хадеків, пястівців, бриловців і пепесівців на нашу національну територію; коли приглянемось польській еміґраційній пропаганді і вічевій акції, — то між одною і другою акцією найдемо провідну думку: позбутися масово з огляду на надходячі вибори значної частини українських виборців, або поставити їх у повну залежність від себе. Пропаґуючи еміґрацію й обіцюючи золоті гори еміґраційно-партійні пройдисвіти бажають якиминебудь способом вигнати поза границі краю на невідому лиху долю найкращий селянський елемент, щоби запевнити собі виборчий успіх, щоби утвердити дотеперішнє можновладство на українській національній території. Колиж до часу виборів не повелось би вигнати великої кількости українського селянства, то слід його своєрідною конскрипційною поведінкою мати в евіденції і робити відповідний натиск в свою користь. Партійні агенти вказуватимуть, що їх партія постарається піддержати „догідну" для селян еміґрацію, якщо вони голосуватимуть на їх кандидатів і таким чином дадуть їм спромогу осягнути відповідні полекші і вплив в уряді.

Таким чином еміґраційна пропаганда складається з двох частин: загальної і спеціяльної. Метою першої: викликати еміґраційну психозу; метою другої: позбутися здорового, свідомого українського елементу, або використати його в свою користь. Першу частину вже вдалося здійснити всяким пройдисвітам і обманцям. Сьогодня еміґраційна психоза є вже загальною. Еміґрація є у всіх на думці. Про неї говориться, нею живеться, тужиться до екзотичного раювання в країнах, в яких — по словам аґітаторів — всього вдовіль. Нинішня еміґраційна горячка схожа на еміґраційний ґін тих років, коли то в Галичині мандрував відомий бразилійський агент, вдаючи з себе арх. Рудольфа і закликаючи „вірних Русинів" до свого царства.

Спеціяльна „програма" має за завдання використати еміґраційну горячку в двох напрямках: економічному і політичному, а саме: 1) усунути частину нашого селянства з рідної землі, щоби зменшити земельний голод і зробити місце для кольоністів — та 2) перспективами корисної еміґрації і допомоги в ній запрягти наше селянство до свого партійного возя.

Ось які небезпеки нам загрожують. Мусимо їм протиділати. Наша популярна (селянська) преса має гарне поле до попису. Ф. Ф.

ПУРУС Королевою всіх паст до вмиття

НА КАРНАВАЛ
найбільший вибір жіночих матеріялів поручає
по дуже знижених цінах
ФІРМА
АНТІН УВЕРА
Львів, вул. Галицька 10.

Чехи і Поляки.

Польська меншість у Ч. С. Р. має більші язикові права, як сім мільонів Українців під Польщею.

(*k*) Як відомо, в чехословацькій республиці живе кількадесять тисяч Поляків. Збитою масою живуть Поляки в СЧР. головно у східній частині округа Тешин. Через оцю дрібну меншість були ми свідками великих непорозумінь і терть між Польщею і Чехословаччиною, що велися кілька років і мало не вилилися у війну. Ще й після оконечного прилучення тешинської округи до ЧСР, побрязкували Поляки довший час шаблею, відгрожуючись, що не допустять до того явного нарушення права самоозначення польського народу, до загарбання Чехами прастарої, прадідньої польської землі. Щойно в останнім часі, у звязку з польсько-чеським політичним та економічним наближенням, Поляки дещо вспокоїлися, хоч, розуміється, не виреклися думки відбити в слушний час цю польську полосу тешинського округа для своєї батьківщини.

Нас менше цікавить те, що думають Поляки про будучність своєї національної меншости в ЧСР., а більше те, яке становище тої меншости тепер, якими правами користуються чеські Поляки і — яке відношення тих прав до прав українського народу під Польщею.

Про це находимо цікаві цифри в „Праґер Прессе". Читаємо там, що польська меншість в ЧСР. виносить на основі останнього спису населення чсл. республики всього 75.853 душ. У трьох судових повітах округу Тешин творять Поляки більше як 20 прц. населення, з того в суд. повіті Яблоніца більше як дві третині. В цьому повіті є 18.950 Поляків у двох округах (Фрайштадт і Тешин) 44.977 душ. Поза цими Поляками, що живуть більш-менш суцільною масою, є ще в ЧСР. 11.926 Поляків, що живуть в инших суд. округах Шлеська.

Щодо прав, особливо язикових, якими користуються Поляки в чсл. республиці, то вони — оця незначна (півпроцентова) меншість держави — мають більше управнень, як ми, Українці в Польщі з 7 мільонами населення. Бо на основі нових чеських язикових розпорядків польська меншість в окрузі Яблоніца має право й можність зноситися письмом й устно зі всіми урядами і властями в своїй рідній мові і діставати в тій самій мові відповіди, словом — урядування в цьому окрузі відбуватиметься тільки в польській мові. В двох инших, мішаних округах (Фрайштадт і Тешин) урядування відбувається в двох мовах: державній чеській і польській, а тільки для зовсім дрібних, розсіяних окрушин польського населення в дальших округах урядується по чеськи, хоч і там забезпечено Полякам деякі язикові полекші.

Язикові „управнення" національних меншостей в ЧСР., що їх дають чеські язикові розпорядки з 3. ц. м., наші читачі добре знають, бо ми їх обговорювали вже двічи. Особливо терпить від них наше рідне Закарпаття, де на основі цих розпорядків заведено офіціяльну краєву українську мову до мови незначної меншости. Дуже добре розуміємо обурення і протести всіх нац. меншостей ЧСР. проти цих язикових розпорядків, яких мета одна: якнайбільше вкоротити язикові права Німців, Мадярів та Українців у користь мови пануючого чеського народу. Але що маємо казати ми, Українці під Польщею, яким відібрано всі — і так неповні — язикові права з часу старої Австрії? Чим є в порівнянні до управнень польської мови в чсл. республиці „права" української мови, мови 7-мільонового народу в Польщі?

На ці питання хай дасть собі відповідь кожний читач сам.

В брилівському освітленні.

Реферат посла Брили СРСР.

В неділю 21. ц. м. виголосив посол Бриль обширний тригодинний реферат про свою поїздку до Радянського Союзу. Заповіджений у маґістратській салі реферат переніс посол Бриль в останній хвилі до невеличкої салі давнього театру „Уль" при вул. Оссолінських. Видно польські шовіністи запротестували проти викладу Бриля в маґістратській салі. Та не зважаючи на те невеличка саля „Уля" була битком набита переважно польською публикою, що свідчало про значне заінтересування відносинами у СРСР навіть серед неї.

На самому початку спинився референт над метою своєї поїздки. Мета була троєка: перше — це провірити, чи направду більшовики валяться зі своїм режімом у бездонну пропасть, як це запевнює з дня на день польська преса; друге — це провірення господарського положення СРСР, чи направду воно таке, що, як запевняють, польські урядові кола з більшовиками не можна входити в якісь поважні господарські зносини; третє завдання було чисто політичне, а то навязати ближчий контакт з радянськими колами для підготовки політичного зближення між СРСР і Польщею. Щойно тоді, коли наступить політичне зближення між обома державами, можна говорити про чисто господарські користи, які Польща зможе мати з радянських ринків.

По такім вступі взявся посол Бриль за змальовування радянських відносин. Почав від конституції та правно-державного устрою СРСР. Тут виявилося, що референт цих справ не основував і не завдав собі навіть труду, щоби підготовитися як слід до реферату. Він плутав ао поверхні і до того плутав безсистемно.

Процитувавши з якоїсь брошури компетенцію Всесоюзного зїзду Рад і Всесоюзного Виконавчого Комітету референт не зясував належно ні становища поодиноких союзних республик в Радянському Союзі ні не повів межі між союзними та автономними республиками, тобто не вказав ні якої суттєвої ріжниці між одними та другими. Зачепивши побіжно справу Ради національностей і Всесоюзної Ради, що складаються на Всесоюзний Центральний Виконавчий Комітет Рад, Бриль дуже мрячно зясував компетенцію обох палат та поплутував стільки, що з тому мабуть ніхто з присутніх не міг розібратися, з чого видно, що в тій матерії не орієнтувався і сам референт. Зачепивши справу всесоюзних, одноіменних і автономних (т. зв. самостійних) комісаріятів референт цілком згубився. Наприклад при обговорюванні всесоюзних комісаріятів референт твердив, що поодинокі (очевидно союзні!) республики не мають у себе нічого, що тим комісаріятам відповідало би. Отже для нього уповноважені таких комісаріятів у поодиноких союзних республиках не істнують.

Дуже довго спинився референт на освітних справах. У них він теж не битий. Йому навіть не відомий факт, що на Україні освіта поставлена далеко инакше ніж в инших радянських республиках. З його реферату вийшло, що там йдуть на університети по скінченню девятиклясової школи. Ці речі слід було провірити краще.

Поза тим було в рефераті дуже багато цікавого матеріялу, що відносився до чисто особистих помічень референта. Ті помічення мали признаки обєктивности. Нетомісць комічно вражало рекламування Поляка Дзержинського саме тому, що він Поляк. З реферату виходило, що як би не той Поляк Дзержинський, то з більшовиків давно-давно сліду не булоб. Дзержинський зліквідував внутрішню небезпечну контрреволюцію. Дзержинський привів до порядку транспорт, а в першу чергу залізниці, Дзержинський поставив на певний шлях і промисел. Без нього більшовики ситуації не опанували би. У своїм рефераті автор взагалі покликувався найбільше на авторітет Дзержинського.

Політичною сензацією була передача Брилем своєї розмови з Чічеріном. З неї довідалися учасники, що в часі свого повороту з Европи мав Чічерін знов спинитися в Варшаві для продовження початих в часі свого попереднього побуту розмов. Міністер Скшинський заявив послові Войкову, що не бажає собі візити Чічеріна в Варшаві і Чічерін минув Польщу. Перед трьома літами був тойже Чічерін у Варшаві інкоґніто і бажав вже тоді довести до політичного зближення між СРСР. і Польщею. В тій ціли розмовляв з Пілсудським і всіми міністрами, але до нічого не договорився. З того робить Бриль висновок, що СРСР. хоче миру з Польщею, хоче політичного і господарського зближення з нею. Одначе не хочуть того ті, що виконують у Польщі владу, не хоче її перш за все народова демократія, що від 1918 р. по нинішний день обкрадає державу, а в останньому році розкрала четвертину державного буджету.

Бриль висунув від себе і конкретну програму. Він змагає до того, щоби створити на сході Европи сільне Льокарно між Польщею і СРСР. Польща є тепер нічим иншим, як „скаженою собакою на ланцюху", яку кожної хвилі може спустити Англія чи Франція на СРСР. Польща мусить ту ролю закинути, бо вона її понижує. Їй треба забезпечити ринки для свого промислу на сході, без яких вона не зможе обійтися, а ці ринки можна здобути щойно після політичного зближення обох держав.

Єдиний баль, куди іти варта

Призначений на ШЕСТЕ МАРТА

І ті, що не танцюють, радо

Ідуть рік в рік на Маскараду

—◦—

Пані! не ждіть на чужа маску,

Як хочете іти на баль,

А дайте собі просто раду:

Вберіть лише на личко маску,

Закиньте серпанковий шаль

А до торбиночки вложіть

Запрошення на Маскараду.

1298 1—1